

20.12.2022

Dnro 719/03.04.04.19/2022

Asia	Valitus ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusasiassa
Muutoksenhakijat	Puhtaan Meren Puolesta ry ja Vesiluonnon Puolesta ry
Ilmoituksen tekijä	Venator P&A Finland Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 29.4.2022 numero 124/2022

Aluehallintovirasto on hyväksynyt Venator P&A Finland Oy:n (jäljempänä myös Venator Oy) koeluonteista toimintaa koskevan ilmoituksen BASF Battery Materials Finland Oy:n (jäljempänä myös BASF Oy) Harjavallan akkumateriaalitehtaan prosessijätevesien käsittelystä Venator P&A Finland Oy:n Porin titaanidioksiditehtaan jätevedenpuhdistamolla. Ilmoituksen mukaisessa toiminnassa on noudatettava päätöksessä esitettyjä määräyksiä ja muilta osin toimittava ilmoituksessa esitetyn sekä titaanidioksiditehtaan voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti.

Päätöksessä on määrätty, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

Määräykset**Toiminta**

1. Koeluonteista toimintaa saa harjoittaa 1.7.2022–31.3.2023. Toiminnan aloittamisesta ja lopettamisesta on ilmoitettava viivytyksettä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Porin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Jätevesien ja jätteiden käsittely

2. Koetoiminnan aikana jätevedenpuhdistamolle saa vastaanottaa ilmoituksen mukaisia jätevesiä enintään 7 500 m³/kk. Koetoiminnassa vastaanotettavan jätevesierien on täytettävä aluehallintoviraston päätöksen taulukossa 2 esitetyt

laatuvaatimukset. Yhteenveto jätevesierien laaduntarkkailuraporteista on liitettävä koetoiminnassa laadittavaan loppuraporttiin.

Jätevedenpuhdistamo on käytettävä ja hoidettava koetoiminnan aikana siten, että päästöt mereen pidetään koko ajan mahdollisimman vähäisinä ja titaanioksiditehtaan ympäristöluvassa annettuja jätevedenpuhdistamo koskevia lupamääräyksiä noudatetaan kaikissa tilanteissa.

3. Koetoiminnan aikana laitosalueella saa kerrallaan varastoida enintään 250 m³ koetoiminnassa käsiteltäväksi tarkoitettuja prosessijätevesiä. Jätevesien varastointiin ja purkuun liittyvät riskinhallintatoimet on sisällytettävä laitoksen varautumissuunnitelmaan. Lisäksi varautumissuunnitelmaan on sisällytettävä suunnitelma jätevesien vaihtoehtoisista käsittelypaikoista. Päivitetty varautumissuunnitelma on toimitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ennen koetoiminnan aloittamista.

4. Koetoiminnassa muodostuvan kipsin kaatopaikkakelpoisuus on arvioitava valtioneuvoston asetuksen (331/2013) kaatopaikoista luvun 4 mukaisella menettelyllä kun koetoiminnan ensimmäinen kipsierä on syntynyt. Tämän jälkeen jätekipsin kaatopaikka- ja/tai hyödyntämiskelpoisuus voidaan selvittää ilmoituksen mukaisin menetelmin.

Tarkkailu

5. Koetoiminnan aikana käsiteltyjä mereen johdettavia jätevesiä on tarkkailtava ympäristölupapäätöksellä Nro 294/2019 hyväksytyn tarkkailusuunnitelman mukaisesti seuraavasti täydennettynä:

- Koetoiminnan neljän ensimmäisen viikon aikana mereen johdettavasta jätevedestä on määritettävä sulfaatti, natrium, TOC, kokonaistyyppi, epäorgaaninen typpi sekä nikkelin, koboltin, alumiinin ja mangaanin kokonaispitoisuudet (mg/l) viikoittain. Tämän jälkeen tarkkailua voidaan jatkaa tarkkailusuunnitelman mukaisesti, kuitenkin siten, että TOC ja epäorgaaninen typpi määritetään vähintään kerran kuukaudessa.
- Jätevedenpuhdistamon viikoittaiseen käyttötarkkailuun on lisättävä sulfaatti ja muut koetoiminnan tulosten arvioimiseksi tarpeelliset parametrit.
- Jätevesierien ja/tai puhdistusprosessien merkittävien muutosten yhteydessä on edellä mainitut muuttujat määritettävä mereen johdettavasta käsitellystä jätevedestä vähintään kahdesti kyseisen jätevesierän käsittelyn aikana.

Päivitetty tarkkailusuunnitelma on toimitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ennen koetoiminnan aloittamista.

Raportointi

6. Koetoiminnasta tulee toimittaa loppuraportti Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Porin ympäristönsuojeluviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa koeluonteisen toiminnan päättymisestä.

Raportissa on esitettävä vähintään seuraavat tiedot:

- tiedot koeluonteisen toiminnan toteuttamisesta ja toiminta-ajoista
- yhteenveto koetoiminnan tavoitteiden toteutumisesta ja koetoiminnan ympäristövaikutuksista
- tiedot käsiteltyjen jätevesien määrästä ja laadusta (mukaan lukien eräkohtaiset vaihtelut)
- toiminnan tarkkailua (käyttö-, päästö- ja vesistöntarkkailu) koskevat tarkkailutulokset
- tiedot toiminnassa syntyneen jätekipsin määrästä ja laadusta (mm. kaatopaikkakelpoisuus) sekä jatkokäsittelystä (loppusijoitus/hyödyntäminen)
- selvitys poikkeuksellisista tapahtumista ja häiriötilanteista

Raportointi tulee soveltuvin osin tehdä sähköisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään toimivaltaisen valvontaviranomaisen tarkemmin ohjeistamalla tavalla.

Aluehallintoviraston päätöksen perusteluja

Ratkaisun perustelut

Ilmoituksen mukainen toiminta on ympäristönsuojelulain 31 §:n tarkoittamaa koeluontoista lyhytaikaista toimintaa, johon ei tarvita ympäristölupaa. Koetoiminnassa testataan uusia mahdollisuuksia käsitellä akkukemikaaliteollisuudesta peräisin olevia sulfaattipitoisia prosessijätevesiä Venator Oy:n jätevedenpuhdistamolla. Laboratorio-olosuhteissa tehdyt kokeet ovat osoittaneet, että Venator Oy:n jätevedenpuhdistamo kykenee poistamaan tehokkaasti sulfaattia. Teollisessa mittakaavassa toteutettava testi on välttämätön sen toteamiseksi, voidaanko sulfaatteja saostaa prosessijätevesistä kipsiksi myös suuremmissa mittakaavassa. Samalla varmistetaan, että uudentyyppiset prosessijätevesivirrat eivät haittaa Venator Oy:n jätevedenpuhdistamon toimintaa tai puhdistustulosta. Kokeen myötä myös prosessin taloudellinen toteuttamiskelpoisuus tulee arvioitua. Päätöksen mukainen koeluonteinen toiminta muodostaa kokonaisuuden saman aikaisesti ratkaistavan asian ESAVI/13166/2022 kanssa. Asiat on ratkaistu erikseen, koska niillä on eri vastuutahot ja sijainnit.

Aluehallintovirasto on viitannut ympäristönsuojelulain 122 §:ssä säädettyyn. Ilmoituksessa kuvattu koeluonteinen toiminta voidaan toteuttaa ilmoituksen mukaisesti ja päätöksessä annettuja määräyksiä noudattaen. Ilmoittajan esittämiä ja päätöksessä edellytettyjä ympäristönsuojelutoimia ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi voidaan pitää riittävänä toiminnalle.

Aluehallintovirasto ei ole pitänyt tarpeellisena ympäristönsuojelulain 121 §:n mukaista asianosaisten kuulemista, koska toiminnasta ei ilmoituksen mukaan aiheudu merkittäviä ympäristövaikutuksia eikä ilmoitetun mukainen toiminta vaikuta olennaisesti yleisiin tai yksityisiin etuihin. Koetoiminnan päästöt ja vaikutukset eivät lisääny toiminnan ympäristöluvassa arvioituista

vaikutuksista ja päästöistä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Porin kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaiselle on varattu mahdollisuus antaa ilmoituksesta lausunto.

Päätöksen täytäntöönpanoa koskevat perustelut

Koeluonteisen toiminnan saa aloittaa 30 vuorokauden kuluttua ilmoituksen jättämisestä. Sen varmistamiseksi, että koeluonteinen toiminta tehdään aluehallintoviraston päätöksessä hyväksymässä laajuudessa ja muodossa, on tarpeen määrätä noudattamaan päätöstä mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Puhtaan Meren Puolesta ry ja Vesiluonnon Puolesta ry ovat ensisijaisesti vaatineet, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja koetoimintailmoitus hylätään. Toissijaisesti muutoksenhakijat ovat valituksesta tarkemmin ilmenevällä tavalla vaatineet, että aluehallintoviraston päätöstä muutetaan ja, että ilmoitusta tulee täydentää. Lisäksi valituksessa on vaadittu, että koetoiminnan aloittamista koskevan päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta kielletään ja, että muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulut määrätään korvattaviksi.

Vaatimusten tueksi on esitetty muun ohella seuraavaa:

Koeluvilla aloitettaisiin oleellisesti sama toiminta, jonka on Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksillä todettu edellyttävän huomattavasti tarkempaa ympäristölupakäsittelyä, kiertäen ympäristönsuojelulain luvanvaraisuus. Toiminta sekä Harjavallassa että Porissa on laajuutensa ja vaikutuksensa vuoksi ympäristölupaa edellyttävää. Ympäristölupa BASF Oy:n laitokselle on Vaasan hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa hylätty. Koeluvan ero hylättyyn ympäristölupaan on se, että sulfaattirikkaat jätevedet lastattaisiin säiliöautoihin ja vietäisiin Poriin Venator Oy:lle kalkkikäsittelyyn ja edelleen laskettaisiin mereen Yyterin edustalle Venator Oy:n puhdistamon luvalla. BASF Oy:n jäteveden koostumus poikkeaa oleellisesti Venator Oy:llä käsiteltävästä jätevedestä eikä sen ympäristövaikutuksia ole tarkasteltu.

Toiminta on hyväksytty kahdella eri ilmoituksella. Perusteeksi on esitetty toiminnan tapahtuminen eri paikoissa Porissa ja Harjavallassa. Kumpaakin ilmoitusta on käsitelty kaksi eri lupaviranomaisen kokoonpanoa alle kuukauden ajan. Käsitelyn hajottaminen kahteen ilmoitukseen hämärtää lupakokonaisuutta. Valitukset tulee käsitellä yhdessä, koska toisen luvan peruminen tai muuttaminen vaikuttaa toiseen.

Koetoimintaluvalla pyritään 70 000–140 000 kuution teolliseen jäteveden käsittelyyn (noin 9 kuukautta eli 274 päivää 250–500 kuutiota tai enemmän päivässä). Koeohjelmassa on pieni joukko olosuhteita, joita koeteltaisiin

kymmeniä kertoja jokaista teollisessa mittakaavassa. Kyseessä ei ole koetoiminta vaan teollinen tuotantotoiminta. Porin luvassa tilavuus on rajoitettu 7 500 kuutioon. Harjavallan luvassa mainittu tuotantotaso ei rajoita toimintaa, jos tuotantomäärä viimeistellään lupajakson päätyttyä. Tuotetun jäteveden ja käsiteltävien sulfaatin ja haitta-aineiden määrää ei ole Harjavallassa rajattu. Tilavuus ei rajoita sulfaatin ja haitta-aineiden määriä tilavuuksien ja mahdollisten liukoisuuksien rajoissa.

Prosessia tullaan ajamaan koeluvan aikana 300 tonnia/kk kapasiteetilla eli 10 % tehtaan kokonaiskapasiteetista. Tämä tarkoittaa 3 600 tonnia sulfaatteja Venator Oy:n puhdistuslaitokseen. Aluehallintoviraston päätöksessä todetaan, että laboratoriotestien perusteella puhdistamon prosessissa on mahdollista saavuttaa sulfaatin osalta 21–36 % päästövähennys prosessijätevesissä testiskenaarion aikana. Tämä tarkoittaa, että koeajojen aikana Itämereen tulee päätymään 2 844–2 304 tonnia sulfaatteja Venator Oy:n ympäristöluvan alla. BASF Oy:n käsitelty jätevesi sisältää edelleen ison määrän sulfaatteja ja jätevesikoostumukselle ei ole tehty ympäristövaikutusten arviointeja Itämeren ekosysteemiin. Asiassa on arvioitava, miten jo kerran haitalliseksi todetun jäteveden voi siirtää toiseen vesistöön ilman ympäristövaikutusten arviointia.

Laki edellyttää, että koetoiminnasta ei ole vesistövaikutuksia. Luvassa on hyväksytty suuri päästövesimäärä perustuen selvitykseen, joka on ilmeisen puutteellinen.

Koetoiminnan päästön pintavesivaikutuksia uudella purkupaikalla ei ole selvitetty. Hylätyn ympäristöluvan perusteella pintavesiin vaikuttavia komponentteja on useampia kuin ilmoituksissa käsitellyt. Erityisen ongelmallinen komponentti on yksilöimättömät orgaaniset aineet. BASF Oy:n sulfaattipitoisuudet ovat merkittävästi korkeampia kuin Venator Oy:llä ja jätevesi voidaan toimittaa väkevämpänä kuin ilmoitettu 40 g/l. Koetoimintaluvassa ei ole mainittu ammoniummuodossa olevan typen päästöä. Näitä päästöjä ei voi sallia ilman ympäristölupakäsittelyä.

Natriumsulfaattipitoisen emäksisen jäteveden käsittely kalkkisaostuksella ei ole tehokas menettely sulfaatin poistoon ja on kyseenalaista, aiheuttaako se enemmän haittaa ja päästöjä muiden päästöaineiden osalta, kuin jos neutraloidut jätevedet laskettaisiin suoraan mereen. Ympäristösuojelulain koeluontoisen toiminnan ilmoituksen tarkoituksena ei ole merkittäviä pinta- ja pohjavesivaikutuksia aiheuttavien päästöjen tai pilaantumisen vaaraakaan aiheuttavien toimintojen ja päästöjen luvitus.

Akkumateriaalin tuotantoa pohjavesialueella ei tarvita vedenpuhdistuksen testaamiseksi. Yhtiö haluaa sen liiketoimintansa edistämiseksi. Pelkän koetoiminnan näkökulmasta on ilmeistä, että siihen tarvittava jätevesi voidaan tuottaa turvallisemmin ja helpommin kemikaaleista kaupallisesta natriumsulfaatista ja kemikaaleista.

Ilmoituksia ei ole kuulutettu hakemuksina. Tätä on perusteltu sillä, ettei toiminta vaikuttaisi minkään tahon etuun eli päästöjä ei olisi. Kuitenkin toiminta vaarantaisi pohjavesiä ja vaikuttaisi merkittävästi pintavesiin ja

ilmaan Harjavallassa sekä aiheuttaisi välittömiä ja merkittäviä vesistö päästöjä mereen Porin edustalla. Ilmoituksien päätöksien yhteydessä on jätetty kuuluttamatta merkittävä osa asiakirjoista. Nämä ovat tärkeitä asian arvioinnin kannalta. Asiassa on käsitelty selvityksiä kaksoissuojarakenteista, joten muutoksenhakijoilla ei ole ollut mahdollisuutta saada tietoa näistä.

Asiassa on ratkaistava, ovatko ympäristölupaviranomainen ja lausuntoa antava ELY-keskus tai toiminnanharjoittaja vastuussa ilmeisistä virheistään ja tuomittava maksamaan muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulut. Ympäristölupa-asioissa aluehallintovirasto ei ilmeisesti juuri koskaan ole tuomittu maksamaan oikeudenkäyntikuluja, kun valitus johtuu viranomaisen ilmeisistä virheistä. Tässä tapauksessa valituksessa esitetyt ratkaistavat kysymykset osoittavat ilmeisiä virheitä ympäristölupaviranomaisen taholta. Aluehallintovirasto myönsi koeluvat monilta osin vastaten korkeimmassa hallinto-oikeudessa hylättyä ympäristölupaa ja vesivaikutusten ja naapurisuusvaikutusten selvitykset ovat ilmeisen puutteelliset. ELY-keskus jätti vaatimatta selvitystä esimerkiksi osasta epäsuorista pohjavesiriskeistä ja jätti huomiotta, että kaksoissuojarakenteet eivät ilmeisimmin riitä estämään pohjavesiriskeä sekä vedenpuhdistuksen orgaanisten aineiden koostumuksesta, ammoniumtypeistä, alumiinista ja sulfaatin pitoisuudesta johtuen. Yhtiön toiminta ei vastaa ympäristönsuojelulain mukaista selvilläolovelvollisuutta. Lupaselvityksissä ja ilmoituksista arvioitavat sulfaattimäärät ovat ristiriitaisia sekä liikenteen määrä on ilmeisimmin aliarvioitu. Oikeudenkäyntikulut yhdistysten asiantuntijatyöstä ovat 3 000 euroa.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Venator P&A Finland Oy on valituksessa esitetyn täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen johdosta esittänyt, että se yhtyy BASF Battery Materials Finland Oy:n laatimaan vastineeseen hallinto-oikeudessa vireillä olevassa BASF Battery Materials Finland Oy:n asiassa. Vastineessa esitetyt perusteet soveltuvat samaa toimintaa koskevaan valituksenalaiseen päätökseen.

BASF Battery Materials Finland Oy:n vastineessa on vaadittu, että hallinto-oikeus pysyttää koetoimintailmoituksen ja aluehallintoviraston päätöksen täytäntöönpanon ja hylkää valituksen kokonaan.

Vastineen mukaan ilmoituksessa esitetty toiminta täyttää koeluonteiselle toiminnalle asetetut kriteerit ympäristönsuojelulain 31 §:n mukaisesti. Koeluonteinen toiminta, jonka tarkoituksena on selvittää, onko Venator Oy:n jätevedenpuhdistamossa teknisesti mahdollista käsitellä BASF Oy:n jo puhdistettua, pääosin ainoastaan sulfaattia sisältävää prosessivettä, ei aiheuta vesistön pilaantumista eikä pohjaveden pilaantumisen vaaraa BASF Oy:n tulevilla katodiaktiivisen materiaalin esiasteen eli niin sanotun prekursorimateriaalin (pCAM) tuotantolaitoksella Harjavallassa.

Koeluonteisella toiminnalla BASF Oy arvioi mahdollisuutta toteuttaa Vaasan hallinto-oikeuden päätöksessä numero 275/2021 ja korkeimman hallinto-

oikeuden päätöksessä numero 19/2022 annettuja sulfaattipäästöjä koskevia ohjeita hyödyntämällä Venator Oy:n jätevedenpuhdistamoa. Tällä hetkellä akkuteollisuudessa ei ole sulfaattipäästöjen vähennysmenetelmää, jonka katsottaisiin olevan parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Siksi on tarpeen arvioida erikseen, mikä sulfaattipäästöjen vähennysmenetelmä tai menetelmät sopivat parhaiten Harjavallan tuotantolaitokselle. Eri toimijat tutkivat parhaillaan useita sulfaattipäästöjen vähennysmenetelmiä ympäri maailmaa. BASF Oy testaa myös muita menetelmiä BASF Oy:n tutkimuslaitoksissa.

Ilmoituksen 1 500 tonnia sulfaattia viittaa koko koeluonteisen toiminnan ajalta Venator Oy:n vesienkäsittelyn kautta päästettävään sulfaattimäärään eikä kuukausikohtaiseen määrään. BASF Oy tuottaa ilmoituksen mukaisesti enintään 300 tonnia prekursorimateriaalia kuukaudessa, mikä tarkoittaa sitä, että Harjavallan tuotantolaitoksella voidaan tuottaa enintään 380 tonnia sulfaattia kuukaudessa. Tämä merkitsee päiväkeskiarvona 250 m³/vrk puhdistetun prosessiliuoksen toimituksia Harjavallan tuotantolaitokselta Venator Oy:n vesienkäsittelyyn. Koska Harjavallan tuotantolaitos ei tule toimimaan 10 prosentin kapasiteetilla koko ilmoituksen mukaista ajanjaksoa, koko koeluonteisen toiminnan aikana tuotettu sulfaattimäärä tulee olemaan noin 2 200 tonnia ja Venator Oy:n vesienkäsittelyn jälkeen suurimmillaan 1 500 tonnia sulfaattia. Näin ollen muutoksenhakijoiden esittämät laskelmat sulfaattipäästöjen kokonaismäärästä ovat perustuneet virheellisiin lähtöoletuksiin.

Koeluonteisen toiminnan aikaisessa prosessissa ei käytetä alumiinia sisältäviä raaka-aineita. Näin ollen toiminnan seurauksena syntyvissä päästöissä tai jätteessä ei ole alumiinia.

Koeluonteisen toiminnan aikaisen orgaanisen aineksen enimmäismäärä jätevedessä on enintään 0,85 kilogrammaa päivässä ja keskimäärin 0,55 kilogrammaa päivässä olettaen, että sitä ei poistu lainkaan BASF Oy:n tai Venator Oy:n prosesseissa. Näin ollen hiilen kokonaismäärä olisi BASF Oy:n puhdistetussa Na-sulfaattiliuoksessa 2,2 mg/l ja Venator Oy:n puhdistuksen jälkeen 0,12 mg/l. Määrä on merkityksetön. Kunnallinen jätevedenpuhdistus ja muut teolliset vedenpuhdistamot tuottavat samankaltaisia vesiliukoisia orgaanisia aineksia.

Vastineen liitteenä oleva 23.6.2022 päivätty KVVY Tutkimus Oy:n lausunto osoittaa, että ilmoituksen mukaisesti toteutettu koeluonteinen toiminta ei aiheuta ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua ympäristön pilaantumista. Päästöt eivät myöskään heikennä vastaanottavan vesimuodostuman ekologista tai kemiallista tilaa.

Hallinto-oikeus on 12.8.2022 antamallaan välipäätöksellä numero 844/2022 kieltänyt aluehallintoviraston päätöksen täytäntöönpanon, kunnes pääasiaa koskeva valitus on hallinto-oikeudessa ratkaistu tai kunnes asiasta toisin määrätään.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa esittänyt, että ilmoituksen johdosta annetusta valituksenalaisesta

päätöksestä ilmenevin perustein aluehallintovirastolla ei ole ollut ympäristönsuojelulain mukaista perustetta kieltää ympäristönsuojelulain 119 §:n tarkoittaman ilmoituksen mukaista lyhytaikaista toimintaa tai rajoittaa sitä enempää kuin määräyksiin on tehty. Myöskään valituksessa ei tällaista riittävää perustetta ole esille tuotu eikä valituksenalaista päätöstä tule näin ollen valituksen johdosta muuttaa. Titaanidioksiditehtaan sulfaattipäästöjen vaikutukset vesistöön (meriympäristöön) on arvioitu aiemmin tehtaan ympäristöluvan käsittelyn yhteydessä. Vaikutustarkkailuraporttien perusteella tehtaan aiempi kuormitus ei ole ollut todennettavissa meriympäristössä. Koeluonteisen toiminnan aiheuttama vesistön sulfaattikuormitus on vähäinen verrattuna tehtaan lainvoimaisessa ympäristöluvassa sallittuun kuormitukseen erityisesti, kun huomioidaan koetoiminnan lyhyt kesto, eikä kokonaiskuormitus tai vaikutukset vesistöön muutu luvassa arvioidusta. Muilta osin aluehallintovirastolla ei ole lisättävää siihen, mitä valituksenalaisen päätöksen ratkaisussa ja sen perusteluissa on sanottu.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on valituksen johdosta antamassaan vastineessa esittänyt muun ohella, että ilmoituksen mukaan laitoksella tutkitaan vesienkäsittelyn optimointimahdollisuuksia. Koetoiminnassa käynnistetään akkumateriaalien tuotantoa pienemmässä mittaskaalassa prosessijätevesien tuottamista varten. ELY-keskus on pitänyt koeluonteiseen toimintaan liittyvän tarkastuksen 16.6.2022. Tarkastuksella käytiin läpi laitoksen toiminta ja koetoimintapäätöksen noudattaminen sekä toimintaa koskevat ajankohtaiset asiat. Tarkastuksen muistio on vastineen liitteenä.

Koetoiminnan sallittavuutta tulee tarkastella ympäristövaikutusten kautta. Koetoiminnan tarkoitus on se, että puhdistusmenetelmän ja toiminnan toteutusmahdollisuuksia selvitetään koetoiminnalla. Kyseisen menetelmän avulla toiminnanharjoittaja kykenee mahdollistamaan sulfaattien poiston prosessijätevesistä ja näin parantamaan puhdistettujen jätevesien laatua.

Koetoiminnan aikaisten sulfaattipäästöjen vaikutuksia meressä on arvioitu soveltamalla alueelle aiemmin tehtyä Fortum Waste Solutions Oy:n virtaus- ja vedenlaatumallinnusta. Koetoiminnan aiheuttamat sulfaattipäästöt mereen ovat BASF Oy:n vastineen mukaan 1 500 t/7,5 kk eli 200 t/kk Venator Oy:llä tapahtuvan vesienkäsittelyn jälkeen.

Venator Oy:n jätevesien sulfaattikuormitus Karhuluodon purkupuutkea pitkin mereen oli ennen vuotta 2017 tasolla 30 000 t/v. Vuoden 2017 jälkeen jätevesien SO₄-kuormitus on ollut selvästi alhaisempi 4 100–6 100 t/v. Sulfaattipitoisista jätevesistä ei ole havaittu Porin merialueella viimeisen 10 vuoden aikana tehdyissä tarkkailututkimuksissa aiheutuneen muutoksia veden laadussa tai meriympäristön ekologisessa tilassa.

Koetoiminnasta aiheutuva sulfaattilisa mereen on niin vähäinen, ettei sitä voida erottaa muusta meriveden sulfaateista ja sen pitoisuuksien vaihtelusta. Koetoiminta ei aiheuta tai edistä meriveden kerrostumista sulfaattipitoisuuden mukaan. Sulfaattipitoisuuksien vaihtelu on ollut vähäistä pintaveden ja pohjan läheisen veden välillä Porin edustan merialueella, joka on paljolti matalaa

vesialuetta ja veden sekoittuminen ja vaihtuvuus on hyvä. Talvivaaran kaivos ei sovellu vertailukohteeksi Porin edustalle, koska sisävedet poikkeavat avomeren reunassa olevasta rannikkovedestä. Hapettomuutta ei aiheudu koetoiminnan sulfaattilisästä.

Kyseessä olevalle koetoiminnalle ei ole estettä vesien- tai merenhoidon näkökulmasta. Muilta osin ELY-keskus on viitannut koetoimintailmoituksesta antamaansa lausuntoon.

Porin kaupungin ympäristön- ja terveydensuojeluviranomainen on ilmoittanut, että se ei anna asiassa vastinetta.

Porin kaupunginhallitus on ilmoittanut, että se ei anna vastinetta asiassa.

Venator P&A Finland Oy on valituksen, lausunnon ja vastineiden johdosta antamassaan vastineessa vaatinut, että hallinto-oikeus hylkää valituksen ja pysyttää aluehallintoviraston päätöksen sekä pidentää koetoiminta-aikaa.

Muutoksenhakijoiden väitteet toiminnan aiheuttamasta sulfaattiriskistä ja peruuttamattomista pintavesivaikutuksista ovat perusteettomia. Venator Oy on yhtynyt tältä osin ELY-keskuksen ja aluehallintoviraston hallinto-oikeudelle lausumaan. Viranomaiset ovat arvioineet koetoiminnan vaikutuksia asianmukaisesti.

Siltä osin kuin BASF Oy:n hallinto-oikeudelle antamassa vastineessa käsitellään valituksenalaiseen päätökseen liittyviä seikkoja, Venator Oy on yhtynyt BASF Oy:n vastineessa lausuttuun.

Toiminnan vaikutukset on arvioitu Venator Oy:n, toimivaltaisten viranomaisten sekä asiaan perehtyneiden asiantuntijoiden toimesta. Valituksessa ei ole tuotu esille mitään sellaista, joka antaisi aiheutta muuttoa tai kumota aluehallintoviraston päätöstä koetoiminnan hyväksymisestä.

Puhtaan Meren Puolesta ry ja Vesiluonnon Puolesta ry ovat lausunnon ja vastineiden johdosta antamassaan vastaselityksessä esittäneet muun ohella, että koelupaa ei tule myöntää ilmeisistä vesistövaikutuksista johtuen. Vesistövaikutuksien suhteen selvittämättä ovat orgaaniset aineet, kuten polymeeriflokkulantit, ammoniumtyypen ja metallien vaikutukset, myös yhteisvaikutuksina Venator Oy:n puhdistamon jätevesien haitta-aineiden kanssa sekä yhteisvaikutuksena Fortum Oy:n tuhkalaitoksen päästöjen kanssa, sekä vaikutukset kaatopaikalla. Koetoimintaohjelma ja sen riskit ovat suhteettoman suuret suhteessa suunniteltuihin kokeisiin.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan päätöksellä ratkaissut Puhtaan Meren Puolesta ry:n ja Vesiluonnon Puolesta ry:n valituksen BASF Battery Materials Finland Oy:n koetoimintailmoitusta koskevasta Etelä-Suomen aluehallintoviraston 29.4.2022 antamasta päätöksestä numero 123/2022 (hallinto-oikeuden diaarinumero 718/03.04.04.19/2022).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus kumoaa aluehallintoviraston päätöksen ja hylkää Venator P&A Finland Oy:n ilmoituksen koeluonteisesta toiminnasta.
2. Hallinto-oikeus hylkää Puhtaan Meren Puolesta ry:n ja Vesiluonnon Puolesta ry:n vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut

1. Pääasia

Sovellettavat säännökset ja lain esitöitä

Ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan, josta säädetään liitteen 1 taulukossa 1 (*direktiivilaitos*) ja taulukossa 2, on oltava lupa (*ympäristölupa*).

Ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on lisäksi oltava: 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta; 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista; 3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Ympäristönsuojelulain 31 §:n 1 momentin mukaan ympäristölupaa ei tarvita koeluonteiseen lyhytaikaiseen toimintaan, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti tällaisen toiminnan vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun näihin rinnastettavan seikan selvittämiseksi. Tällaisesta toiminnasta tehtävästä ilmoituksesta säädetään 119 §:ssä.

Samanaikaisesti 2 momentin mukaan, jos koeluonteisesta toiminnasta saattaa aiheutua 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus, toimintaan on kuitenkin oltava ympäristölupa.

Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaan edellä 31 §:ssä tarkoitettua koeluonteisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus sähköisesti lupaviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Ympäristönsuojelulain 122 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on 119 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta annettava päätös. Päätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja toiminnan järjestämiseen liittyvien jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi. Päätöksessä voidaan lisäksi antaa määräyksiä toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta asukkaille.

Saman pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 119 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä, tekemisestä ja käsittelystä sekä päätöksen sisällöstä.

Ympäristönsuojelulain 200 §:n mukaan päätöksen tehnyt viranomainen voi määrätä, että 122 §:ssä tarkoitettua määräystä tai päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (ympäristönsuojeluasetus) 24 §:n 1 momentin mukaan ympäristönsuojelulain 119 §:ssä tarkoitettua ilmoituksesta on käytävä ilmi muun ohella arvioidut tiedot päästöistä ja toiminnan vaikutukset ympäristöön.

Ympäristönsuojelulakia koskevan hallituksen esityksen (HE 214/2013 vp) lain 31 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälä vastaisi pääosin voimassa olleen lain 30 §:ää. Pykälään lisättäisiin uuden tekniikan käsite, jolloin ilmoitusmenettelyä voitaisiin käyttää uuden tekniikan lyhytaikaiseen testaamiseen. Uusi tekniikka on määritelty lain 5 §:ssä. Aiemmin voimassa olleen ympäristönsuojelulain 30 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 84/1999 vp) on esitetty, että pykälän 2 momentin mukaan lupaa ei tarvittaisi koeluonteiseen lyhytaikaiseen toimintaan. Säännös vastaisi voimassa olevaa jätelakia ja ilmansuojelulakia. Säännöksen mukaan teknisten parannusten käyttöönottoon, raaka-aineita vaihtamalla ympäristön kannalta käytettyä parempaan ja polttoaineita vaihtamalla ympäristöä vähemmän kuormittavaan olisi mahdollista ilman ympäristölupaa. Kokeilutoimintana ei pidettäisi yleensä sellaista toimintaa, joka olisi alalla jo vakiintunutta. Kokeilutoiminnan tulisi myös olla luonteeltaan rajattua ja lyhytaikaista ottaen huomioon toiminnan ja kokeilun tarkoitus.

Asiassa saatu selvitys

Venator Oy:n ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta koskee BASF Oy:n Harjavallan akkumateriaalitehtaan prosessijätevesien käsittelyä Venator Oy:n Porin titaanidioksiditehtaan jätevedenpuhdistamolla. Ilmoituksen mukaan koeluonteisen toiminnan tarkoituksena on selvittää mahdollisuutta käsitellä akkumateriaalitehtaan prosessijätevesiä Venator Oy:n jätevedenpuhdistamolla jätevesien sulfaatin vähentämiseksi kipsisaostuksella.

Ilmoituksen mukaan koetoiminnassa pieniä määriä akkumateriaalitehtaan esikäsiteltyjä prosessijätevesiä toimitetaan Venator Oy:lle. Koetoiminnan aikana Venator Oy testaa emäksisen sulfaattipitoisen prosessijäteveden soveltuvuutta prosessiin, joka on suunniteltu happamien sulfaattipitoisten vesien neutralointiin. Teollisessa mittakaavassa toteutettava testi on välttämätön sen toteamiseksi, voidaanko sulfaatteja prosessijätevesissä saostaa kipsiksi suuremmissa mittakaavassa kuin laboratoriotestit ovat osoittaneet. Samalla varmistetaan, että uudentyyppiset prosessijätevesivirrat eivät haittaa puhdistamon toimintaa tai puhdistustulosta ja arvioidaan prosessin taloudellinen toteuttamiskelpoisuus. Laboratoriotestien perusteella Venator

Oy:n prosessissa on mahdollista saavuttaa sulfaatin osalta 21–36 % päästövähennys prosessijätevesissä.

Yhtiöt toimivat kokeen aikana yhtenä kokonaisuutena. Ainoastaan BASF Oy:n laitos pystyy tuottamaan koetoiminnassa käytettävää prosessijätevettä laatunsa ja määränsä puolesta, ja Venator Oy:n jätevedenpuhdistamo on ainoa mahdollinen käsittelypaikka käytettävissä olevien prosessien ja jätevesivirtojen perusteella.

Koetoiminta edellyttää noin 250 m³/vrk esikäsitellyn prosessijäteveden kuljetusta Venator Oy:lle. Venator Oy:n jätevedenpuhdistamo käsittelee happamia sulfaattipitoisia jätevesiä. Puhdistamo on suunniteltu neutraloimaan rikkihappoa sekä poistamaan rautaa ja kiintoaineita jätevesistä. Prosessi perustuu neutralointiin ja kalkkisaostukseen (CaCO₃). Koetoiminta ei muuta puhdistamon aiempaa toimintaa, mutta kokeessa testataan erityyppisen jäteveden soveltuvuutta tämänhetkiseen kuormaan. Jätevedenpuhdistamon toiminnalle on voimassa oleva ympäristölupa.

Venator Oy:n jätevedenpuhdistamon käsitellyt jätevedet johdetaan mereen Karhuluodon edustalle Reposaaren merialueella. Mereen johdettavassa jätevedessä on enää lähinnä mangaania ja sulfaattia. Ilmoituksen mukaan koetoiminnan aikana BASF Oy:n toiminnasta syntyy noin 1 500 tonnia sulfaattia kuukaudessa. Akkumateriaalitehtaan prosessijätevedet sisältävät myös orgaanista ainesta ja metalleja, kuten nikkeliä, kobolttia, mangaania ja erityisesti alumiinia, jonka määrä ilmoituksessa olevan taulukon mukaan on 4 kg/vrk. Prosessijätevesien aiheuttaman lisäkuormituksen ei ole arvioitu aiheuttavan muutoksia vedenlaatuun purkualueella testattavilla vesimäärillä.

Yhtiöt ovat hallinto-oikeudelle antamassaan vastineessa esittäneet, että koeluonteisen toiminnan aikana syntyvä sulfaattimäärä tulee olemaan yhteensä noin 2 200 tonnia ja Venator Oy:n vesienkäsittelyn jälkeen mereen johdettaisiin yhteensä enintään 1 500 tonnia sulfaattia. Koeluonteisen toiminnan aikaisessa prosessissa ei käytetä alumiinia, jolloin toiminnan seurauksena syntyvissä päästöissä tai jätteessä ei ole alumiinia. Vastineessa on myös tarkennettu prosessijäteveden sisältämän orgaanisen aineksen määrää. Vastineeseen on liitetty 23.6.2022 päivätty KVVY Tutkimus Oy:n laatima selvitys koetoiminnan sulfaattipäästöjen vaikutuksesta purkualueella sekä Kokemäenjoen ja Porin edustan merialueen yhteistarkkailuraportti vuodelta 2016.

Oikeudellinen arviointi

Asiassa on yhdistysten valituksesta ratkaistava, onko aluehallintoviraston Venator Oy:n koeluonteista toimintaa koskevan ilmoituksen johdosta antama päätös kumottava lainvastaisena.

Ympäristönsuojelulain 31 §:n 1 momentissa säädetään poikkeuksesta ympäristöluvanvaraisuuteen toiminnan koeluonteisuuden perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan, jos koeluonteisesta toiminnasta saattaa aiheutua muun

ohella ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vesistön pilaantumista, toimintaan on kuitenkin oltava ympäristölupa.

Koeluonteista toimintaa koskevassa ilmoituksessa on esitettävä muun ohella ympäristönsuojeluasetuksen 24 §:ssä säädetty riittävät tiedot toiminnan päästöistä ja vaikutuksista ympäristöön. Aluehallintovirasto on hyväksynyt Venator Oy:n ilmoituksen moninkertaisella sulfaattipäästön lisäyksellä verrattuna yhtiön ympäristöluvan mukaiseen toimintaan. Hallinto-oikeudessa yhtiö on esittänyt, että sulfaattipäästö on merkittävästi pienempi. Aluehallintoviraston käytettävissä olleet tiedot ovat olleet puutteelliset muutoinkin prosessijäteveden koostumuksen, kuten alumiinin ja orgaanisen aineksen, sekä koetoiminnan aikana käytettävien raaka-aineiden ja jäteveden puhdistuksen osalta. Samoin arvio toiminnan johdosta lisääntyvän jätevesikuormituksen vaikutuksista merialueella on tarkentunut vasta hallinto-oikeudelle toimitetussa selvityksessä. Aluehallintoviraston koeluonteista ilmoitusta koskeva harkinta ei ole perustunut asianmukaisiin ja riittäviin selvityksiin. Hallinto-oikeus ei voi ensiasteena arvioida ilmoituksen hyväksymisen edellytyksiä hallinto-oikeudessa muutetun selvityksen perusteella.

Lisäksi ilmoituksen mukaan Venator Oy:n koeluonteinen toiminta muodostaa kokonaisuuden aluehallintovirastossa samanaikaisesti ratkaistavana olleen BASF Oy:n koeluonteista toimintaa koskevan ilmoituksen kanssa. Tänään antamallaan päätöksellä hallinto-oikeus on kumonnut aluehallintoviraston BASF Oy:n ilmoituksen johdosta antaman päätöksen sekä hylännyt ilmoituksen. Koska Venator Oy:n ilmoituksen mukainen toiminta liittyy nimenomaan BASF Oy:n hankkeeseen, myöskään Venator Oy:n ilmoituksen hyväksymiselle ei ole enää edellytyksiä.

Edellä esitetyn perusteella hallinto-oikeus yhdistysten valituksesta kumoaa aluehallintoviraston päätöksen ja hylkää Venator Oy:n ilmoituksen koeluonteisesta toiminnasta. Aluehallintoviraston päätöksen tultua tällä päätöksellä kumotuksi ja ilmoituksen tultua hylätyksi samalla kumoutuu toiminnan aloittamisoikeusmääräys.

Asian näin päättyessä lausuminen muusta asiassa esitetystä raukeaa.

2. Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Saman pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Asian laatu huomioon ottaen ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:ssä tarkoitettulla tavalla kohtuutonta, että muutoksenhakijat joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, vaikka hallinto-oikeus on päätöksellään kumonnut aluehallintoviraston päätöksen. Asiassa ei ole perusteita määrätä viranomaisia tai toiminnanharjoittajaa korvaamaan muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikuluja.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä tiedottaminen

Puhtaan Meren Puolesta ry:n on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista asiakumppaneilleen.

Päätöksestä ilmoittaminen

Porin kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **26.01.2023**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Kirsi Stark ja Tanja Fagerhed sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Jenni Korpeinen. Asian on esitellyt Tanja Fagerhed.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu**Päätös**

Puhtaan Meren Puolesta ry ja Vesiluonnon Puolesta ry

Venator P&A Finland Oy
Borenius Asianajotoimisto Oy

Porin kaupunki

Porin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Porin kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Ympäristö ja luonnonvarat

Etelä-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>